

- 1^e Bron: OO. 5 sept. 1928 nr. 36 Melding van gebeuren door Officiëel Orgaan
2^e Bron: AZB. 14 sept. 1928 nr. 37 Eerste melding en commentaar door AZB.
3^e Bron: OO. 3 okt. 1928 nr. 40 Secretaris van G.O.Z. over Geval-Kampen.
4^e Bron: AZB. 12 okt. 1928 nr. 41 Tweede commentaar door AZB.
5e Bron: OO. 24 okt. 1928 nr. 43 Minderwaardige kritiek. commentaar op AZB. algemeen
6e Bron: AZB. 26 okt. 1928 nr. 43 Minderwaardige kritiek. commentaar door AZB.
7e Bron: AZB. 20 sept. 1929 nr. 38. Ernst of Woorden, commentaar door AZB na één jaar.

Geval-Kampen Knoeierij in Coöperatieve zuivelfabriek 1928

Augustus 1928 werd er op de Coöperatieve zuivelfabriek „De IJssel" in Kampen geknoei met condensmelk geconstateerd.

Zowel het OO.¹ als het AZB.² maken daar 'melding' van, hier volgt het volledige commentaar van beide Organen

1^e

Het in voorraad hebben van vreemd vet door een aangeslotene bij de botercontrôle.

Melding van het gebeuren in OO. van het F.N.Z.

Dit zeer ernstige feit, dat een der zwaarste overtredingen der voorschriften op de botercontrôle is, werd op 3 augustus jl. geconstateerd door de Rijkszuivelinspectie aan de Coöperatieve Fabriek van Melkproducten „De IJssel" te Kampen. Volgens verklaring van de betrokken directeur diende het aangetroffen vet ter verwerking in de te bereiden gecondenseerde melk, dus ter gedeeltelijke vervanging van het melkvet in deze.

Het spreekt van zelf, dat deze overtreding der voorschriften van de botercontrôle, maar bovendien de frauduleuze handeling ten aanzien der bereiding van gecondenseerde melk, welke tevens de vervalsing van een levensmiddel inhoudt, aanleiding geeft tot velerlei beschouwingen in de Nederlandse zuivelkringen.

Een en ander, versterkt nog door de omstandigheid dat het hier een coöperatieve fabriek betreft, aangesloten bij de Geld.-Overijsselschen Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken, dus indirect bij de F.N.Z., geeft ons aanleiding, wat nader op dit geval in te gaan.

Het spreekt van zelf, dat wij het gepleegde feit sterk afkeuren en in de hoogste mate betreuren. Voor de bedrijver of de bedrijvers dezer knoeierij is geen verontschuldiging aan te voeren. Wij zijn er steeds op uit, onze naam als eerlijke zuivelbereiders zo hoog mogelijk te houden en te beschermen. Een geval als dit brengt die goede naam in ernstige mate in gevaar. Het is daarom in het belang van alle coöperatieve zuivelbereiders, dat goed wordt nagegaan wat hier gebeurd is en wat hieraan vooraf is gegaan, verder welke maatregelen er nodig zijn om dergelijke mogelijkheden voor de toekomst te voorkomen.

De feiten der overtreding en de wijze waarop deze geconstateerd werd mogen wij in

¹ Officiëel Orgaan van het F.N.Z.; Hoofdredacteur J.A. Geluk.

² Het Algemeen Zuivelblad Orgaan van Vereniging voor zuivelindustrie en Melkhygiëne en Nederlandsche vereniging van Kaashandelaren; Hoofdredacteur G.J. Blink

zuivelkringen als bekend veronderstellen. Naar hetgeen ons bekend is, staan de volgende punten vast.

1. De fraude is weldoordacht gepleegd, gezien de wijze waarop het vet verborgen was.
2. De toevoeging van vreemd vet aan de gecondenseerde melk heeft ongeveer vier jaar plaats gehad.
3. De toevoeging geschiedde en was in de boeken vermeld als conserveringsmiddel.
4. Het vet werd geleverd door een firma waaraan een bekend technoloog zijn naam geeft.
5. De overtreding heeft plaats gevonden om een hogere melkprijs te kunnen uitbetalen.
6. Het bestuur der fabriek is van de overtreding als zodanig niet op de hoogte geweest.
7. De fabriek te Kampen heeft aan de contróledienst van de G.O.Z. steeds - voor zover dit mogelijk was - alle gegevens, die op de techniek van het bedrijf betrekking hebben, onthouden. De contróle te Kampen was - in tegenstelling met die van alle andere fabrieken - zuiver administratief, d.w.z. zij bepaalde zich tot de contróle van de ingekomen en uitgegeven gelden. Deze beperking was de contróle-dienst opgelegd door het Bestuur der fabriek. Het was hier dus niet mogelijk; om, zoals voor andere fabrieken geschiedt, een z.g. vetbalans op te maken.
8. Niettegenstaande het sub 7 vermelde was langzamerhand bij de controle-dienst van de G.O.Z. het vermoeden ontstaan, dat er te Kampen iets gebeurde dat niet in de haak was. Men vond, hoewel men dit, op grond van de naam van degene die er bij betrokken zou zijn, oorspronkelijk niet heeft willen accepteren, ten slotte een verklaring voor de afwijkende verschijnselen welke men meende te bespeuren. Het feit dat er, door de gebrekkige gegevens waarover men beschikte, geen absolute zekerheid was te krijgen, terwijl bovendien rekening moest worden gehouden met enkele andere, hoewel minder waarschijnlijke mogelijkheden, weerhield de contróledienst om definitief in te grijpen.
9. Er heeft geen vervalsing van boter plaats gehad.

Enkele van deze punten willen wij nader bespreken.

Het vet werd gevonden in een gebouwtje, waartoe men alleen toegang verkrijgt door twee opeenvolgende deuren, gesloten met Lips-sloten, en waarvan de buitenste verborgen is in een donkere klerenkast van het personeel. Het gebouwtje zelf is van het fabrieksterrein af niet te zien. Dit verklaart hoe de botercontróle deze fraude niet ontdekt heeft. Maar toch geeft het gebeurde een aanwijzing dat er op dit punt strenger gecontroleerd moet worden.

Het mag verwondering wekken dat deze fraude 4 jaar onopgemerkt kon blijven, daar het personeel, althans een gedeelte daarvan, moest weten dat hier iets gebeurde dat niet in de haak was. Alleen de aanduiding „conserveringsmiddel" kan hieraan enige verklaring geven, maar dan nog geven de grote hoeveelheden, die gebruikt zijn en de wijze waarop ze waarschijnlijk in de fabriek gekomen zijn, een aanwijzing dat het hier niet alleen om „conservering" kon gaan.

De scheikundige die het vet aan de fabriek heeft geleverd en dit, zowel als de daarmee bereide melk, heeft gecontroleerd, is naar onze opvatting medeplichtig aan de fraude, daar het niet anders kan of hij moet er mee bekend zijn geweest welk gebruik er van zijn product werd gemaakt. De naam van deze „deskundige", die wij thans nog niet kunnen noemen, maar die blijkbaar nogal een goeden klank had, heeft er o.a. de contróledienst van de G.O.Z. van weerhouden, de leveringen van „conserveringsmiddelen" aan de fabriek te Kampen nader te onderzoeken. Men ziet hier weer in hoe voorzichtig men in zijn vertrouwen moet zijn en dat, strikt genomen, geen vertrouwen gerechtvaardigd is, dat niet op eigen waarneming en

contrôle berust.

Dat de overtreding heeft plaats gehad om een hogere melkprijs uit te betalen, veroorzaakt duidelijk de ongezonde toestand, welke in vele streken van ons land bestaat, om de gang van zaken aan een fabriek uitsluitend te beoordelen naar de uitbetaalden melkprijs.

De jacht naar de hoogste prijs kan daardoor tot buitensporigheden leiden, welke zeer ten nadele van de goeden naam onzer zuivelproducten zijn.

Er bestaan op het gebied der melkprijzenpolitiek in verschillende streken van ons land hoogst ongezonde toestanden.

Zowel tussen coöperatieve en particuliere zuivelfabrieken als tussen coöperaties onderling heerst hier en daar een moordende en niets ontziende concurrentie, die natuurlijk geen fraude rechtvaardigt, maar waardoor het wel enigszins verklaarbaar wordt hoe zwakke naturen hierbij van de rechte weg kunnen raken. De boeren, die deze concurrentie a.h.w. aanvuren, door het melkgeld als de enige waardemeter van fabriek en directeur te beschouwen, laden hierdoor wel een zware verantwoordelijkheid op zich.

De zuivelfabrieken in de omgeving van Zwolle voeren een zware strijd om het bestaan, in hoofdzaak door de ongezonde concurrentie tussen particuliere en coöperatieve fabrieken. De boeren menen misschien dat zij hiervan profiteren, maar op den duur verliezen zij er beslist bij, daar er voor de melk toch niet meer kan worden betaald dan eruit gemaakt wordt. Al het overige is camouflage of het gevolg van knoeierij en daarmee loopt het vroeg of laat spaak, getuige het hier besproken geval.

En wat een geval als dit, behalve aan de fabriek zelf, aan de Nederlandse zuivelbereiding kost, valt niet gemakkelijk te berekenen. Wij mogen daarbij ook nog wel eens even terug zien, want het was in de kringen van de condensmelkhandel bekend, dat „de IJssel" te Kampen de marktbederver voor de handel in vatenmelk was, daar zij altijd lager aanbood dan een ander en volle condens maakte wanneer het bij een ander niet uitkon. Met hetgeen wij nu weten is dit natuurlijk allemaal verklaard, maar wie zal er berekenen welk nadeel deze prijsdrukkende invloed de Nederlandse boeren heeft bezorgd.

Ook voor het bestuur der betrokken fabriek hebben wij geen verontschuldiging. Naar onze opvatting heeft dit bestuur zijn plicht verzaakt door de directeur blijkbaar geheel alleen baas te laten en niet eens te onderzoeken waardoor deze zoveel meer kon dan een ander. Het bestuur is het verantwoordelijke college en wij vinden het prachtig wanneer dit een groot vertrouwen stelt in zijn directeur, maar dit mag geen blind vertrouwen zijn. We weten wel dat een fabrieksbestuur niet in staat is om de gehele *geste* van het bedrijf te controleren maar daarvoor dient juist de controledienst van de Bond. Legt men deze echter beperkingen op, zoals hier is gebeurd, dan is het bestuur der fabriek zelf verantwoordelijk voor de gang van zaken.

Het bestuur der fabriek te Kampen kan er zich ook niet op beroepen, dat het van deze onvoldoende controle niet op de hoogte is geweest, want in de jaarverslagen van de G.O.Z. is bij herhaling op deze beperking gewezen. Zo lezen wij in het jaarverslag

van de Bond over 1924 onder het hoofdstuk „Contrôle", nadat vermeld is, dat een zuiver administratieve contrôle niet voldoende is, en is uiteengezet op welke wijze bij de boterfabrieken, de boter- en kaasfabrieken en de melkproductenfabrieken wordt nagegaan of de hoeveelheden vet, die in de melk ontvangen zijn, en die, welke in een of anderen vorm zijn afgeleverd, kloppen, het volgende:

„Ook de andere melkproductenfabrieken, met uitzondering van Kampen, stellen steeds haar aantekeningen uit de fabriek ter beschikking van de controleurs. Meestal worden de verwerkte kwantiteiten hier evenwel geschat, waardoor een ruimere marge voor spelingen noodzakelijk is. Alleen te Kampen bepaalt zich de contrôle tot het nagaan van de verantwoording van de geldelijke opbrengst uit het gefabriceerde product en blijft hetgeen daaraan vooraf gaat geheel voor de verantwoording van het Bestuur der fabriek".

Het Bestuur van de Bond heeft hier dus duidelijk gezegd hoe de zaak stond en daarnaar in elk jaarverslag opnieuw verwezen.

Wij zijn er zeker van dat de contrôledienst van de G.O.Z. de knoeierij al lang ontdekt zou hebben, indien hij een intensieve contrôle had kunnen uitvoeren, want ook nu bestond al enigen tijd het vermoeden dat er iets gebeurde dat niet in orde was. Maar op de zeer algemene gegevens, waarover beschikt werd, kon niet met zekerheid worden afgegaan, ja kon zelfs openlijk nog geen vermoeden worden uitgesproken, hetgeen nog bemoeilijkt werd door de „klinkende" naam van de leverancier van het „conserveringsmiddel".

Intussen is hier weer duidelijk gebleken, dat in een coöperatieve fabriek z.g. bedrijfsgeheimen ontoelaatbaar zijn. In een bedrijf, waar alles eerlijk in zijn werk gaat, behoeven geen geheimen te bestaan. Zal een contrôle werkelijk afdoende zijn, dan mag hieraan niets onthouden worden. Doet men dit toch, dan bestaat er grond voor het vermoeden, dat er iets gebeurt dat niet in de haak is en de Bond kan dan de verantwoordelijkheid voor de contrôle op dit bedrijf niet dragen.

Het mag ons verheugen dat er geen vervalsing van boter heeft plaats gehad, zodat de goede naam der botercontrôle door dit geval niet aangetast wordt. Over de wenselijkheid van een scherpere contrôle op hetgeen er naast de boterbereiding in de fabriek omgaat wezen wij boven reeds.

Wij komen hiermee tevens aan het laatste punt, dat wij wensen te bespreken. Totnogtoe kennen wij in Nederland alleen contrôle op de onvervalstheid van boter en kaas en gelukkig mogen wij constateren dat deze contrôles totnogtoe onaangetast in haar doeltreffendheid zijn gebleken.

Reeds enige jaren wordt er gesproken over de noodzakelijkheid van een contrôle op de melkpoeder, daar er zo nu en dan klachten uit het buitenland komen, dat er melkpoeder uit Nederland is ontvangen, die niet onberispelijk is en waarvan in sommige gevallen verondersteld wordt, dat er ander vet dan melkvet in verwerkt is.

De F.N.Z. heeft reeds enkele jaren een contrôledienst op melkpoeder ingesteld. Deze werkt goed, doch totnogtoe zijn er nog maar 7 fabrieken tot deze dienst toegetreden en juist dit kleine aantal brengt verschillende bezwaren voor de dienst en de aangesloten

bedrijven mee, die verandering noodzakelijk maken. Kort geleden zijn er onder leiding van de Directie van de Landbouw besprekingen geopend om te komen tot een meer algemene contróledienst op de melkpoeder, omdat men toch van verschillende kanten wel gevoelt dat er in deze iets gebeuren moet.

Wij geloven dat de meeste melkpoederbereiders er reeds toen wel van overtuigd waren, dat er - onder welke vorm dan ook - een regeling moet komen, waardoor de goede bescherming tegen de kwaden kunnen krijgen, doordat zij op grond van een contróle kunnen aantonen, dat hun product onvervalst is.

Totnogtoe was er echter nog nimmer over de wenselijkheid van een contróle op de gecondenseerde melk gesproken, omdat men meende dat knoeierij met dit product niet voorkwam. Het geval te Kampen heeft hierop echter een anderen kijk gegeven en naar onze opvatting staat het thans vast dat er zowel een contróle op de melkpoeder als op de gecondenseerde melk moet komen, opdat *wij* onze afnemers zekerheid kunnen geven dat hetgeen afgeleverd wordt van zuivere samenstelling is. Deze maatregel is absoluut in het belang van de bonafide bereiders en deze moeten zich nu niet laten weerhouden door vrijheidsoverwegingen, want elke wettelijke maatregel beperkt de vrijheid van de booswicht, doch beveiligt de positie van de goedwillende. En daar gaat het ook hier om.

Zolang het tegendeel ons niet bewezen wordt, nemen wij aan, dat de gevallen van vervalsing van melkpoeder zowel als van gecondenseerde melk zeer sporadisch zijn. Maar ook slechts één enkel geval is voldoende om onze naam te bederven en de eerlijke bereiders worden daarvan het slachtoffer. Hiertegen dienen, zij beschermd te worden en dit is alleen mogelijk door een contróle op melkproducten in de geest der boter- en kaascontróle.

Het geval-Kampen, dat ongetwijfeld een schok door de Nederlandse zuivelcoöperatie heeft doen gaan en ons voor de toekomst zware verplichtingen oplegt, kan dan ten minste nog dit goede gevolg hebben dat er binnen afzienbare tijd een afdoende contróle komt op de producten die, naast boter en kaas, voor de Nederlandse veehouder van zodanig belang zijn geworden dat wij ze tot elke prijs tegen knoeierij hebben te beveiligen.

Geluk. FNZ.

2^e Knoeierij in zuivelindustrie

Eerste melding en commentaar in AZB.

Bron AZB. 14 sept. 1928 nr.37

Een industrie - welke dan ook - die zichzelf respecteert en die bovendien een juist inzicht heeft in haar belangen, streeft er elke dag naar, om door verbetering van het product dat zij levert, haar positie te versterken. Een industrie is geen ééndagsvlinder, die in de tijd van vierentwintig uren geboren wordt, haar leven leeft en sterft.

Een industrie is een ingewikkeld wereldje op zichzelf. Men koopt en ontvangt grondstoffen en bedrijfsbehoeften, men verwerkt deze in de fabriek tot producten, men verpakt deze producten onder handelsmerken en men verkoopt ze daarna aan afnemers over de gehele wereld. In elk van deze onderdelen van het bedrijf doen zich honderden vraagstukken voor, die om een oplossing vragen. En hij, die enig inzicht heeft in de belangen van zijn bedrijf kijkt bij het zoeken van die oplossing in de allereerste plaats naar de toekomst.

Wat geeft het de fabrikant als hij goedkoop grondstoffen inkoopt, wanneer die grondstoffen van slechte kwaliteit zijn en de naam van zijn handelsmerk bij zijn afnemers bederven? Wat geeft het hem, als hij op zijn fabricagekosten bespaart, doch dientengevolge slechte producten maakt? Wat geeft het hem als hij door te goedkope offertes orders krijgt, die hij slechts kan uitvoeren door met de kwaliteit van zijn producten te knoeien? Met al dergelijke praktijken graaft hij zijn eigen graf. Slechts als hij op de toekomst let, als hij zorgt voor prima producten voor zorgvuldige levering in alle onderdelen, bouwt hij iets op, dat duurzaam kan zijn.

Wij stellen dit hier voorop, omdat bij oningewijde nog veel te veel de mening heerst, dat het bij industrie en handel slechts er om te doen is, om vandaag geld te verdienen, desnoods door onbehoorlijke praktijken. Dat men bij industrie en handel slechts leeft in een voortdurende jacht naar winst zonder dat men er op let, hoe die winst verkregen wordt.

Zij, die zo over de industrie oordelen, hebben het mis. Zij hebben het in de eerste plaats mis, omdat fabrikanten moreel niet lager getaxeerd mogen worden, dan andere bevolkingsgroepen. Maar zij hebben het ook mis, omdat het *belang* van de industrie meebrengt, dat men veel meer let op de toekomst dan op onmiddellijk gewin.

Dit is een algemene waarheid, die echter nog wel eens verkondigd mocht worden, omdat allerlei politieke en andere belangen dikwijls trachten, om het geloof ingang te doen vinden, dat zodra een mens fabrikant geworden is, hij tegelijkertijd zich gaat toeleggen op knoeien en bedriegen.

Maar er is een speciale aanleiding, om heden nog eens verder op dit onderwerp in te gaan. Want het is helaas een feit, dat zich nu en dan gevallen voordoen waaruit blijkt, dat niet iedereen steeds het juiste besef heeft van hetgeen zijn plicht in de maatschappij en het hoogste belang van de industrie waarin hij werkt, van hem eist. *Dezulken* komen er soms toe, om van de juiste weg af te wijken. En daarmee doen zij niet alleen grote schade aan de belangen waarvoor zij werken, doch indirect ook aan allen, die bij dezelfde industrie betrokken zijn. Zulk een geval nu heeft zich in de Nederlandse zuivelindustrie voorgedaan en het is nodig, dat wij in deze kwestie onze houding bepalen.

De feiten.

In het begin van augustus is door de Rijkszuivelinspectie geconstateerd, dat in de Coöperatieve Fabriek van Melkproducten „De IJssel" te Kampen vervalsingen werden gepleegd door het vermengen van zuivelproducten met vreemde vetten. Op geraffineerde wijze werden deze vetten in de fabriek gebracht, daar verborgen gehouden, in de producten verwerkt en administratief verantwoord. Gebleken is, dat deze knoeierijen reeds gedurende jaren worden toegepast. Vaststaat, dat deze knoeierijen in ieder geval hebben plaats gehad met gecondenseerde melk. Hierin werd botervet vervangen door kokosvet of een ander vreemd vet en daarna werd het product als volle gecondenseerde melk verkocht.

Ziedaar de geconstateerde feiten, die zo ernstig zijn, dat het nodig is deze zaak uitvoerig onder ogen te zien.

De Boterwet.

Artikel 8 lid 1 van de Boterwet luidt: „In de bereidplaatsen voor boter en de met die plaatsen gemeenschap hebbende ruimten, benevens in die, welke bij boterbereiders in gebruik zijn, mogen, behalve die waar, geen andere vetten aanwezig zijn dan die, vermeld op eene bij algemenen maatregel van bestuur vast te stellen en door Onzen voornoemden Minister in de Nederlandse Staatscourant bekend te maken lijst."

Uit dit artikel blijkt, dat de Boterwet er een gevaar in ziet, als in boterfabrieken vreemde vetten aanwezig zijn behalve dan natuurlijk smeeroliën, enz., die op de in het artikel bedoelde lijst voorkomen, in de fabriek niet gemist kunnen worden en geen gevaar voor vermenging met boter opleveren, omdat zij niet eetbaar zijn.

Dit artikel 8 is in de Boterwet (die van 1900 dateert) ingevoegd bij een wijziging, welke in 1908 tot stand kwam. Alles wijst er op, dat - hetgeen overigens bekend is - wij hier met een belangrijk artikel van de Boterwet te doen hebben. En dit artikel is nu overtreden door de Coöperatieve Fabriek „De IJssel" te Kampen. En dit niet onwetend, of zonder daarbij ernstig kwaad op het oog te hebben. Neen: in volle bewustzijn der overtreding en onder het nemen van allerlei maatregelen om ontdekking te voorkomen, is gedurende verscheidene jaren de overtreding gepleegd met het vooropgezette doel om met de producten te knoeien.

Het is dus niet geoorloofd, om in dit geval ook maar de minste clementie te gebruiken. Met onverbiddelijke gestrengheid moet de Boterwet hier worden toegepast, omdat het een zeer ernstige overtreding betreft, gedurende jaren achtereen gepleegd uit winstbejag.

Bij de toepassing van de Boterwet komt in dit geval in de eerste plaats de vraag aan de orde, wie de verantwoordelijke persoon is of wie de verantwoordelijke personen zijn. Op deze vraag vinden wij het antwoord in artikel 23 lid 1 en 2 van de Boterwet, die als volgt luiden:

„Artikel 23. 1. Onverminderd de aansprakelijkheid van anderen, zijn hoofden en bestuurders van inrichtingen, waar boter of margarine of boter en margarine beide worden bereid, of van handelszaken, door welke een dier producten of beide worden verhandeld, aansprakelijk voor de naleving van de voorschriften dezer wet, of van een krachtens deze wet uitgevaardigde bepaling, bij de door hen gedreven inrichtingen of handelszaken.

„2. De aansprakelijkheid van die hoofden en bestuurders vervalt, wanneer door hen wordt aangetoond, dat een bij hunne inrichting of handelszaak gepleegd, bij deze wet strafbaar gesteld feit niet door hen of op hun last is begaan en dat door hen last is gegeven en toezicht is gehouden om de naleving van het bij of krachtens deze wet bepaalde te verzekeren."

Formeel aansprakelijk voor overtredingen als waarover het hier gaat, zijn dus de hoofden en bestuurders der betreffende onderneming. In dit geval rust deze aansprakelijkheid dus op de Directeur en het bestuur van de Coöperatieve Fabriek van Melkproducten „De IJssel". Naar onze mening eist dan ook de toepassing der Boterwet in dit geval een vervolging van Directeur en bestuursleden van deze fabriek. De strafrechter zal dan hebben uit te maken in hoeverre sommige der bestuursleden of allen van de overtreding niet hebben afgeweten.

In dit laatste verband moeten wij nog op iets wijzen.

Het schijnt, dat men het wil doen voorkomen, dat alleen de directeur hier de schuldige is en dat het Bestuur van de hele knoeierij niets afgeweten heeft. In het Officieel Orgaan van de F.N.Z. wordt, in een publicatie over dit geval, ook reeds geconstateerd, dat het bestuur der fabriek van de overtreding als zodanig niet op de hoogte is geweest. Ook wij zouden in dit geval niet gaarne zien, dat onschuldige gestraft werden. Wij nemen gaarne aan, dat er bestuursleden zijn, die hun onschuld kunnen bewijzen en die zich dan alleen nog maar een zekere lichtvaardigheid in het uitoefenen van hun functie te verwijten hebben. Dat echter het gehele bestuur van deze zaak onwetend is geweest, wil er in verband met verschillende omstandigheden bij ons niet in. En waar de schuldigen hier gestraft *moeten* worden, eist de toepassing der Boterwet hier vervolging van directeur en bestuursleden: slechts de wettelijk aangewezen Rechter zal dan mogen uitmaken, wie niet en wie wel schuldig zijn geweest. De zaak is te ernstig om er door incompetenten rechters in te laten beslissen.

Ten slotte komt nog de vraag, welke straf de schuldigen voor deze overtreding van de Boterwet toekomt. Hierin geeft artikel 22 lid 1 een leidraad:

„Artikel 22. 1. Overtreding van eene der bepalingen, vervat in of vastgesteld krachtens de artikelen 6, 7, 2de, 4de, 5de en 6de lid, 8, 9, 5de lid, 10, 11, 1ste en 2de lid, 12 en - tenzij het strafbare feit valt onder art. 21 - de artikelen 2, 3, 4 of 5 of het eerste lid van artikel 7, wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste drie maanden of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden."

Ziedaar de strafmiddelen, waarover de Rechter bij de behandeling van deze overtreding zal hebben te beschikken: hechtenis van ten hoogste drie maanden of geldboete van ten hoogste driehonderd gulden. Welke straf de Rechter zal toepassen is ter zijner beslissing. Wij vertrouwen, dat de ambtenaren, die met de opsporing der feiten, bij de Boterwet strafbaar gesteld, belast zijn, niet zullen nalaten om voor de Rechter het volle licht op deze overtreding te laten schijnen en hem de inlichtingen te geven, die voor de beoordeling van de ernst van het geval nodig zijn.

De Botercontrôle onder Rijkstoezicht.

Aan de Boterwet moet iedere Nederlander zich onderwerpen. In het bijzonder moeten zich echter nog aan verdergaande verplichtingen onderwerpen de boterbereiders, welke zijn aangesloten bij een botercontrôlestation onder Rijkstoezicht. De Coöperatieve Fabriek van Melkproducten „De IJssel" te Kampen nu was aangesloten bij het Botercontrôlestation Gelderland-Overijssel te Deventer. Ongetwijfeld zijn ook de statuten van dit station overtreden en in ieder geval is zeer ernstige schade toegebracht aan de belangen der botercontrôle, zodat het Bestuur van voornoemd station wel niet zal nalaten om tegen „De IJssel" de strengste maatregelen te nemen, waarover het beschikt, vermoedelijk bestaande in afvoering van de ledenlijst. Wellicht ook is deze maatregel reeds genomen, in welk geval het ons noodzakelijk voorkomt, dat hiervan officieel publicatie geschiedt, opdat iedereen weet,

hoe een botercontrôlestation dergelijke overtredingen beoordeelt en behandelt.

Daarbij is het tevens van belang, dat duidelijk word, of de fabriek „De IJssel", behalve met gecondenseerde melk ook met boter geknoeid heeft. Thans hoort men verschillende geruchten, komend uit allerlei bronnen, behalve uit die, welke er meer van kunnen weten. Het lijkt ons nodig, vooral ook met het oog op de botercontrôle zelf, dat men de geruchten zoveel mogelijk smooit door ze te vervangen door feiten.

Maar er is ten slotte nog iets, dat hier niet verzwegen mag worden: onze botercontrôle heeft hier een ietwat pijnlijke les gekregen. Want er is hier enige jaren - men spreekt van vier jaar - in een bedrijf met vreemde vetten gewerkt, zonder dat men er achter is gekomen. Wij willen geen verwijten maken; wij willen zelfs aannemen, dat er niets te verwijten valt. Maar wij herhalen: er valt voor de botercontrôle nog iets te leren.

De leden van de Coöperatieve Fabriek van Melkproducten „De IJssel" te Kampen.

Wij hebben hierboven reeds aangetoond, dat directeur en bestuursleden der fabriek de formeel aansprakelijke personen voor de knoeierij zijn. Waar het hier een coöperatieve fabriek betreft, hebben wij echter ook te maken met de leden. In de coöperatieve wereld schermt men altijd met de boeren die hun eigen fabriek hebben. Men moet dan nu ook de moed hebben om consequent te zijn en tot de boeren te zeggen: door Uw fabriek is gedurende enige jaren op geraffineerde wijze geknoeid. De wet is overtreden, de bepalingen van het botercontrôlestation waarbij Gij waart aangesloten, zijn op ernstige wijze ontdoken, de belangen van de botercontrôle in het algemeen zijn in groot gevaar gebracht, Uw afnemers zijn bedrogen! Het lijkt ons nodig, dat de ernst van het gebeurde hen goed duidelijk wordt gemaakt.

En vooral lijkt ons dit nodig als wij de geruchten, die wij gehoord hebben, mogen geloven. Volgens deze geruchten zou de kwestie behandeld zijn in een algemene ledenvergadering van de Coöperatieve Fabriek van Melkproducten „De IJssel". Men zou daar aan de leden verteld hebben, dat alleen de directeur van de knoeierij heeft afgeweten en de vergadering zou de directeur gehandhaafd hebben.

Als dit werkelijk waar is, dan kunnen wij slechts tot één slotsom komen: men heeft de leden van „De IJssel" verkeerd ingelicht. Wij zoeken geen slachtoffers, wij kennen de directeur van „De IJssel" niet. Doch een algemene vergadering, die na dergelijke knoeierijen de directeur van haar fabriek handhaaft, kan slechts één verklaring te hare verontschuldiging aanvoeren: dat zij de zaak niet begrepen heeft. Het was de taak van het bestuur der fabriek geweest, om te zorgen, dat aan de algemene vergadering goed werd duidelijk gemaakt, wat hier gebeurd is. Nu het bestuur vermoedelijk in die plicht is tekort geschoten, zou het toe te juichen zijn, als anderen deze taak op zich namen. Men behoeft daarbij voor niets te schromen, omdat het hier gaat om het tegengaan van een verwording van de goede zeden in de Nederlandse zuivelindustrie.

Wij zullen trachten dit hieronder duidelijk te maken.

De Nederlandse Melkproducten-Industrie.

Laten wij een ogenblik aannemen, dat hier alleen vervalsing heeft plaats gehad van gecondenseerde melk en dat de boter aan dit gevaar ontkomen is - de zuivelinspectie, de strafrechter en het betreffende botercontrôlestation zullen wel het mogelijke doen om. over

deze onzekerheid aan de publieke opinie de nodige klaarheid te verstrekken. Dan gaat het hier dus om een vervalsing uitsluitend van gecondenseerde melk. Het is duidelijk, waarom het bij deze vervalsingen te doen was.

Men verving botervet, dat als boter duur verkocht werd, door goedkopere andere vetten. Het eerste gevolg hiervan was, dat het bedrijf op oneerlijke wijze een extra winst maakte. Het tweede gevolg was, dat het een hogere prijs voor de melk kon uitbetalen dan een bedrijf, dat slechts volgens fatsoenlijke begrippen de melk verwerkt. Het derde gevolg was, dat de kopers van het product bedrogen werden. Het vierde gevolg was, dat het knoeiende bedrijf door lage offerten steeds de markt kon bederven voor anderen en ten slotte ook voor zichzelf en geregeld termijncontracten kon afsluiten die voor eerlijk werkende bedrijven onmogelijk waren. En het vijfde gevolg was, dat er groot gevaar bestond of eigenlijk de zekerheid, dat de naam van de Nederlandse gecondenseerde melk van deze handelingen schade zou lijden.

Voegt men deze vijf hoogst ongewenste en immorele consequenties bij de boven gememoreerde feiten: dat de Boterwet op zeer ernstige wijze werd overtreden en dat de goede naam van onze Botercontrole door de knoeierij ernstig gevaar liep, dan staat men er toch werkelijk versted van, dat een algemene vergadering van boeren een directeur handhaaft, die dit alles op zijn geweten heeft en waarvan men aan die vergadering weet te doen aannemen, dat hij de enige schuldige is.

Onder deze omstandigheden zijn wij gedwongen om in deze modder nog wat meer te roeren.

1. In de eerste plaats dan de winst, die door deze knoeierij onrechtmatig verkregen werd. Misschien heeft men aan de boeren in de vergadering wel weten wijs te maken, dat wat er gebeurd was, eigenlijk niet veel te betekenen had, en toch voor hen zeer voordelig was geweest, omdat zij er extra hoge melkprijzen door hebben gekregen. Met enige behendigheid was het tegenover niet-ingewijden wel mogelijk de directeur voor te stellen als een slachtoffer van de concurrentie, of als een martelaar voor het boerenbelang.

Als men de boeren iets dergelijks heeft voorgepraat, dan heeft men gelogen. Als men duidelijk had willen zijn, dan had men hun moeten vertellen dat het melkgeld, dat zij de laatste jaren ontvangen hebben, voor een deel gestolen geld geweest is. Wij geloven niet, dat als men zo duidelijk was geweest, er in de vergadering velen ook maar een woord van verontschuldiging voor de bedrijver van dit kwaad zou hebben gehad!

2. Verder had men aan die vergadering moeten vertellen, dat zij gedurende jaren bedrogen is geweest. Door de uitbetaling van oneerlijk verkregen geld, heeft men deze boeren wijs gemaakt, dat zij lid waren van een gezonde, krachtige vereniging. Vermoedelijk zijn er in de loop der knoei-jaren nog wel nieuwe leden toegetreden, - juist omdat zij door de uitbetaling van die goede melkprijzen onder de indruk kwamen, hier te doen te hebben met een bedrijf, dat hun belangen extra goed behartigde.

Men had de vergadering moeten vertellen, dat dit alles een waan is gebleken. Dat de gezonde toestand van het bedrijf in werkelijkheid niet bestond. Dat slechts door bedrog de schijn gewekt kon worden van een bloeiende fabriek, doch dat men in werkelijkheid te doen had met een bedrijf, dat zonder bedrog er niet komen kon.

Verder had men de boeren moeten vertellen, dat niet alleen zij, die nu met een ongezond bedrijf zitten; waarvoor zij financieel aansprakelijk zijn, gedupeerd zijn, doch ook de omliggende fabrieken. Dat deze toch door het bedrog van de Coöperatieve Fabriek „De

IJssel" gedwongen werden om een abnormaal hoge prijs voor de melk te betalen.

Dit was van de zijde van „De IJssel" een oneerlijke concurrentie. Een eerlijke concurrentie is in het voordeel van de boeren, maar een oneerlijke concurrentie werkt afbrekend en is ook in hun nadeel. Zij doet de boeren naar het coöperatieve bedrijf overhellen, waar zij zich voor, vele jaren moeten verbinden, om nu, na een paar jaar; te bemerken, dat zij om de tuin geleid zijn.

In dit verband moeten wij enkele woorden wijden aan een korte passage uit een publicatie over dit geval in het Officieel Orgaan van de F.N.Z. Wij lezen in het nummer van 5 september:

„Er bestaan op het gebied der melkprijzenpolitiek in verschillende streken van ons land, hoogst ongezonde toestanden. Zowel tussen coöperatieve en particuliere zuivelfabrieken als tussen coöperaties onderling, heerst hier en daar een moordende en niets ontziende concurrentie, die natuurlijk geen fraude rechtvaardigt maar waardoor het wel enigszins verklaarbaar wordt, hoe zwakke naturen hierbij van de rechte weg kunnen raken. De boeren, die deze concurrentie a.h.w. aanvuren, door het melkgeld als de enige waardemeter van fabriek en directeur te beschouwen, laden hierdoor wel een zware verantwoordelijkheid op zich.

De zuivelfabrieken in de omgeving van Zwolle voeren een zware strijd om het bestaan, in hoofdzaak door de ongezonde concurrentie tussen particuliere en coöperatieve fabrieken. De boeren menen misschien, dat zij hiervan profiteren, maar op den duur verliezen zij er beslist bij, daar er voor de melk toch niet meer kan worden betaald dan eruit gemaakt wordt. Al het overige is camouflage of het gevolg van knoeierij en daarmee loopt het vroeg of laat spaak, getuige het hier besproken geval."

Hier wordt naar onze bescheiden mening de zaak toch wel wat heel scheef voorgesteld. In de eerste plaats toch mag men van de knoeierijen niet de schuld geven aan de tussen de verschillende fabrieken heersende concurrentie. Als een fabriek in de concurrentiestrijd niet mee kan komen, dan moet zij verdwijnen. Dan toch is het bewijs geleverd, dat zij, om welke reden dan ook, niet op haar plaats is. Tracht zij haar leven door knoeien te rekken, dan is dit zeer betreuenswaardig, maar gelukkig komt het bedrog toch wel aan het licht.

Maar dan moet men niet zeggen: die arme fabriek is de dupe van de concurrentie geworden; was er maar geen concurrentie geweest, dan had zij niet behoeven te knoeien. En dan moet men niet bovendien de boeren verwijten dat zij te veel naar die duiten kijken. Men moet zo eerlijk zijn te erkennen, dat deze fabriek, die zonder knoeien niet mee kon komen, daardoor getoond heeft een mislukking te zijn en men moet zich verheugen, dat de concurrentie er geweest is, die de onbekwaamheid van deze fabriek aan het licht gebracht heeft.

Verder spreekt de schrijver in het Officieel Orgaan van „de ongezonde concurrentie tussen particuliere en coöperatieve fabrieken". Duidelijkheidshalve vestigen wij er de aandacht op, dat het ongezonde hier dan toch wel erg duidelijk kwam van de kant van de coöperatieve fabriek „De IJssel"! Dit lijkt ons nodig, omdat bedoelde schrijver er de boeren op wijst, dat zij slechts nadeel van die concurrentie hebben, waarmee hij vermoedelijk bedoelt te zeggen: hef deze concurrentie op door allen bij coöperatieve fabrieken te gaan. Daarom moesten wij er op wijzen, dat hier de coöperatieve fabriek de schuldige was. Wij willen geenszins beweren, dat het gebeurde pleit tegen de coöperatie in het algemeen, maar er behoort toch wel heel veel

fantasie toe, om er propaganda voor de coöperatie uit te halen.

3. Wij hebben gezegd, dat naast de twee vorengenoemde gevolgen men ook aan de algemene vergadering van „De IJssel" duidelijk had moeten uiteenzetten, dat haar fabriek reeds enige jaren de kopers van het product bedrogen heeft. Deze kopers waren in de veronderstelling, dat zij zuivere melk kochten, maar zij kregen een vervalst product.

4. Verder had men op deze vergadering eens moeten vertellen, dat „De IJssel" door haar goedkope offerten voortdurend de markt voor Nederlandse melk bedierf. Men denkt over de gevolgen hiervan niet gering. Want niet alleen werd de ogenblikkelijke prijs bedorven, doch bovendien werden contracten voor termijnlevering afgesloten tegen te lage prijzen. Een ander kon dit met het oog op de schommelende prijzen van de boter niet doen, maar „De IJssel" zag er geen bezwaar in. De Nederlandse melkproductenindustrie stond hier reeds lange tijd voor een raadsel. En dat is nu verklaard. Het kokosvet is goedkoop en hiervoor kan men zich op termijn dekken!

Ernstige schade is door dit optreden door de gehele Nederlandse industrie geleden en daarvan worden evengoed de boeren van „De IJssel" als de verdere Nederlandse boeren en de melkproductenindustrie de dupe.

5. En ten slotte was het resultaat van deze knoeierijen schade voor de naam der Nederlandse melkproducten in het algemeen. Als wij goed zijn ingelicht, is reeds in één land, waarnaar Nederland geregeld gecondenseerde melk exporteert, het bedrog ontdekt, met de gevolgen van dien. En dit dient men de boeren van „De IJssel" goed te vertellen: hun fabriek heeft gedurende enige jaren naast al het andere kwaad, dat zij gesticht heeft, de Nederlandse naam in andere landen en speciaal de naam der Nederlandse melkproducten te schande gemaakt.

Het vorenstaande moest ons naar aanleiding van deze historie van het hart. Wij hopen zeer, dat een *dies ater* (?) als de dag waarop deze knoeierijen aan het licht zijn gekomen aan de Nederlandse zuivelindustrie en aan de Nederlandse eer in het algemeen in de toekomst bespaard zal blijven.

Wij menen, dat de schadelijke gevolgen in moreel en materieel opzicht van deze betreurenswaardige zaak slechts door grote openheid tot een minimum kunnen worden teruggebracht. En vooral menen wij, dat aan deze openheid de bevoegde instanties hun volle medewerking moeten geven. Het is verder noodzakelijk, dat laatstgenoemden, door met uiterste gestrengheid op te treden, duidelijk laten zien, hoe men in Nederland over dergelijke dingen denkt.

Ten slotte spreken wij de hoop uit, dat Botercontrole en Zuivelinspectie en allen, die daarmee te maken hebben, uit dit geval de lering zullen trekken, die er in zit: dat nog grotere waakzaamheid geboden is.

Blink. AZB

3^e Secretaris van G.O.Z. Jonkman over Geval-Kampen.

Bron: OO. 3 okt. 1928 nr. 40

„Het is, na de grote beroering, die het gebeurde in Kampen in de zuivelwereld heeft gebracht, niet te verwonderen, dat allerhande geruchten de ronde doen. Alle recht te zetten, wat er zo al wordt beweerd, en soms ook wordt neergeschreven, kan niet de bedoeling zijn. Wij hebben, gelukkig, in ons land ook t.a.v. de botercontrôle, wetten en rechters, zodat het recht zijn loop wel zal krijgen.

„Maar over enkele punten dient toch wel iets te worden gezegd, omdat deze betreffen het standpunt dat door de vereniging als zodanig is en wordt ingenomen, en het o.a. met het oog op de toekomst, niet in het belang van de vereniging in Kampen kan zijn, dat o.a. de bewering als zou men daar hetgeen de directeur heeft gedaan, niet afkeuren, verder ingang vindt.

„De toelichting, die hier wordt vereist, kan het best worden gegeven, door in het kort uiteen te zetten hoe het verloop van de algemene vergadering, waarin de leden van het gebeurde in kennis werden gesteld, is geweest.

„Nadat de voorzitter de leden had ingelicht, heeft hij daaraan onmiddellijk toegevoegd dat Bestuur en Commissarissen de daad van de directeur ten scherpste afkeurden en er volkomen onbekend mee waren geweest.

„De directeur heeft daarop zelf doen uitkomen, dat hij natuurlijk niet gehandhaafd zou kunnen blijven, hetgeen door de voorzitter werd onderschreven, maar waaraan door dezen werd toegevoegd dat men het bedrijf niet onmiddellijk zijn leider zou kunnen ontnemen.

„Wat er nog meer moet gebeuren - aldus de voorzitter in deze vergadering - kan het Bestuur nog niet beoordelen, maar het Bestuur vraagt machtiging om datgene te verrichten wat het in het belang van de vereniging nodig acht.

„Deze machtiging werd verleend. Statutair berusten benoeming en ontslag van de directeur niet bij de algemene vergadering, maar bij Bestuur en Commissarissen. In de eerstvolgende vergadering van deze beide colleges is daarop aan de directeur tegen 1 januari a.s. ontslag gegeven.

De Secretaris van de G.O.Z.,
JONKMAN."

4^e Knoeierijen in de Nederlandse Zuivelindustrie.

Vervolg op commentaar door AZB.

Bron: AZB. 12 Oct.1928 nr. 41

In onze beschouwingen over de aan het licht gekomen knoeierijen, welke gepleegd zijn door de Coöperatieve Zuivelfabriek De IJssel te Kampen (zie ons nummer van 14 september jl.), hebben wij er op gewezen, dat volgens lopende geruchten de ledenvergadering van deze fabriek de Directeur ondanks zijn wangedrag gehandhaafd heeft. Omtrent dit punt vinden wij een nadere mededeling in het Officieel Orgaan van de F.N.Z. van Woensdag 3 oktober, welke wij hier overnemen.

Waarna voorgaand stukje van de Secretaris van de G.O.Z., Hr. JONKMAN. volgt

Commentaar AZB.

Wij moeten bij deze mededeling een kanttekening plaatsen. Daarbij stellen wij voorop dat het ons verheugt, nu eindelijk eens iets definitiefs te horen omtrent maatregelen, welke in verband met deze hoogst belangrijke zaak genomen zijn.

Maar daarmee is dan ook alles gezegd, wat wij in waarderende zin hier kunnen tot uiting brengen. Want met bovenstaande stukje doet niets af aan het feit, dat tot nu toe het Kamper geval eigenlijk door allen, die er invloed op konden en moesten uitoefenen, althans in een - en wellicht het meest belangrijke - opzicht op een onvergeeflijk slappe wijze is behandeld.

Wij hebben er reeds eerder op gewezen, dat hier optreden met uiterste gestrengheid dringende eis was en dat het algemeen belang hier alleen door de grootst mogelijke openbaarheid gediend kon worden. Het is nu reeds twee maanden geleden dat het bedrog aan het licht kwam. En wat is er tot nu toe gebleken van de kordaatheid waarmee Nederland dergelijke knoeierijen behandelt? Wat is er gedaan door de leden van De IJssel, door het Bestuur, door de Commissarissen, door de Geldersch-Overijselschen Zuivelbond, waarvan de knoefabriek lid was en wellicht nog is, door het Botercontrolestation waarbij zij was aangesloten, door de Rijkszuivelinspectie?

Wij weten het niet. Wij hebben nu na twee maanden alleen de mededeling, dat de directeur van de fabriek tegen 1 januari ontslagen is.

Wij zijn gaarne bereid aan te nemen, dat intern door verschillende instanties maatregelen getroffen zijn Maar die missen dan toch voorlopig voor een groot deel hun doel, doordat niemand weet, waarin die maatregelen bestaan. Als men dan ook vanuit landen die Nederlandse gecondenseerde melk importeren ons de vraag stelt, hoe het nu zit met die knoeierij met de Nederlandse melk, dan moeten wij antwoorden: wij weten, dat de knoeierij twee maanden geleden aan het licht gekomen is, maar of er iets tegen gedaan is en wat, weten wij niet.

Deze zaak blijft een uiterst onbevredigend verloop hebben; het ware te wensen, dat men spoedig wakker werd.

Blink AZB

5^e Minderwaardige kritiek

Bron: OO. 24 oktober 1928 nr. 43

Er zijn mensen, die er hun kracht in zoeken het werk van anderen te bekritisieren. In de regel is het geen opbouwende, doch afbrekende kritiek, welke op deze wijze geleverd wordt, want het is onmogelijk, dat men in hetgeen een ander doet, nimmer iets goeds zou vinden en de kritiek, die op deze wijze geleverd wordt, vindt haar oorzaak in een zucht tot afkeuren en hekelen om der wille der kritiek zelve en omdat men nu eenmaal juist andersom wil dan die ander.

Als zodanig beschouwen wij de bestrijding, welke het werk der coöperatieve zuivelorganisatie en speciaal hetgeen de F.N.Z. doet, vrijwel steeds ondervindt van het Algemeen Zuivel- en Melkhygiënisch Weekblad. Het schijnt wel, dat met name ons Orgaan de voornaamste kopiebron voor dit blad is en wij vragen ons wel eens af, waarover de redacteur van dit blad zou moeten schrijven, wanneer wij hem geen stof tot tegenspraak leverden.

Intussen heeft deze kritiek als voornaamste doel de coöperatieve zuivelbereiding te bestrijden en de particuliere te verdedigen.

Het is het goed recht van het Algemeen Zuivel- en Melkhygiënisch Weekblad, als zijnde het orgaan van de particuliere zuivelindustrie en de kaashandel, voor de belangen dezer groepen op te komen en daartoe zal het wel nodig zijn de zuivelcoöperatie te bestrijden. Maar wij vragen ons toch af, of de belangen dezer groepen niet gediend kunnen worden door opbouwenden arbeid en altijd de kracht gevonden moet worden in het afbreken van de tegenstander.

De kooplui, die altijd de waar van hun concurrenten afbreken, voeren in de regel zelf niet veel bijzonders in hun mars en zeker behoren zij tot de minsten in hun soort.

Wij mogen aannemen dat de redactie van genoemd Weekblad dit ook wel weet en wij kunnen dus tot geen andere slotsom komen, dan dat zij over geen voldoende opbouwende elementen beschikt om op andere wijze propaganda voor de bedrijven te maken, wier belangen zij in haar blad heeft te dienen.

Wij zullen dus voorlopig ons werk nog wel op de totnogtoe gevolgde wijze in dit blad be- en veroordeeld zien. Dit verontrust ons geenszins; integendeel, het zou ons verontrusten, indien wij van die zijde lof toegezwaard kregen, want wij zouden onszelf dan inderdaad ernstig hebben af te vragen, of wij nog wel op de goede weg waren.

Invloed op ons werk zal deze kritiek dan ook geenszins hebben en wij denken er niet aan ze te gaan bestrijden. De tijd daaraan besteed en de ruimte in ons blad zouden ons daarvoor te kostbaar zijn daar wij ons niet kunnen voorstellen, dat de ernstige lezer, de polemieken, welke daaruit zouden voortvloeien, op prijs zou stellen.

Wij menen de belangen onzer organisatie het beste te kunnen dienen door rustig door te gaan met te trachten datgene op te bouwen wat wij menen dat voor de boeren het beste is en wij zullen daarbij evenmin als totnogtoe aandacht schenken aan hetgeen het Algemeen Zuivel- en Melkhygiënisch Weekblad daarvan zegt.

In verband met de voortdurende afbrekende kritiek welke ons werk van die zijde ondervindt,

en waardoor sommige onzer lezers misschien wel eens de vraag stellen, waarom wij daarop niet reageren, hebben wij gemeend het bovenstaande eens te moeten mededelen, opdat men weet, dat het geen gebrek aan paraatheid of argumenten is, welke ons doet zwijgen, doch omdat wij de overtuiging hebben dat de kritiek geleverd wordt om der wille van de kritiek zelf en als propagandamateriaal tegen de coöperatie moet dienst doen. Dergelijke kritiek achten wij minderwaardig en wij zullen ons niet laten verleiden daaraan onze tijd te besteden.

Geluk. F.N.Z

6^e Minderwaardige Kritiek

Bron: AZB. 26 okt. 1928

Artikel in het AZB. begint met overname van voorgaand stukje, geschreven door Geluk, gevold door onderstaand commentaar.

Het bovenstaande stukje nemen wij over uit het Officieel Orgaan van de F.N.Z. van deze week. Wij mogen niet nalaten de schrijver van het stukje te waarschuwen. Want door het te schrijven heeft hij iets zeer slechts gedaan. Hij heeft ons in verzoeking gebracht om hem te beantwoorden in een stukje ontspanningslektuur voor onze lezers.

Wij hebben de verzoeking weerstaan. Wij zullen nu eens niet op sappige wijze reageren op dit zeer onvriendelijke stukje, maar ons houden aan de feiten. En dan beginnen wij met uit het stukje de ruggengraat weg te nemen.

Volgens G. ondervindt het werk der coöperatieve zuivelorganisatie en speciaal het werk van de F.N.Z. vrijwel steeds bestrijding van onze zijde. Hierop bouwt G. zijn betoog op, doch vergeet, zijn stelling toe te lichten. Wij hebben daarom die toelichting zelf gezocht, door nog eens alle nummers van het lopende jaargang van ons blad door te bladeren en zijn toen tot de ontstellende ontdekking gekomen, dat wij ons inderdaad verschillende malen hebben bezig gehouden met het werk van „de coöperatieve zuivelorganisatie en van de F.N.Z.“.

Wij zullen daarvan enkele staaltjes noemen.

- * In ons nummer van 13 januari namen wij volledig en zonder commentaar over het van het onze afwijkende standpunt van de F.N.Z. in zake het Kaasbesluit; zoals dit in het Officieel Orgaan was uiteengezet.
- * In ons nummer van 11 mei namen wij eveneens zonder enige commentaar een lezing over welke gehouden was in een algemene vergadering van de Bond van Coöp. Zuivelfabrieken in Friesland.
- * In ons nummer van 25 mei namen wij een rekwes van de F.N.Z., pleitende voor het kaasbesluit, geheel over en stelden daarna volkomen zakelijk onze bezwaren tegen dit besluit in het licht.
- * In ons nummer van 8 juni namen wij een uitvoerig verslag op, zonder enige commentaar, van de propagandavergadering voor het uitvoerverbod van boter en kaas, welke de F.N.Z. in Utrecht hield.
- * In ons nummer van 20 juli namen wij een kritiek op betreffende de houding van de F.N.Z., ten aanzien van de ambtelijke contróle op de aanwezigheid der kaasmerken bij uitvoer van kaas en het kaasbesluit.
- * In ons nummer van 3 augustus namen wij een aanval over van de Heer Kooistra op de tegenstanders van het uitvoerverbod van boter en kaas en verdedigden daarna die tegenstanders.
- * In ons nummer van 28 september werden enige bijzonderheden opgenomen uit de historie van de Z. N. Zuivelbond in verband met diens jubileum.
- * In ons nummer van 12 oktober namen wij een kritiek op naar aanleiding van een uitlating van het Officieel Orgaan over de „boter- en kaaswet“.

Ziet daar de oogst uit de jaargang 1928 van het Algemeen Zuivel- en Melkhygiënisch Weekblad. Van de 42 nummers zijn er 34 waarin niets gezegd wordt over de F.N.Z.; in 4 nummers hebben wij zonder commentaar uitvoerige publicaties opgenomen van het standpunt van de F.N.Z., in zaken, waarin wij het dikwijls gans niet met hem eens waren, doch waarin

wij toch onze lezers over het standpunt van de F.N.Z. wilden inlichten; in 2 nummers namen wij volledig stukken over uit het Officieel Orgaan en verbonden daaraan enkele zakelijke opmerkingen en ten slotte werden in 2 nummers een tweetal kritieken op de houding van de F.N.Z. of het Officieel Orgaan opgenomen.

Aangezien de heftige bezwaren van de Heer G. slechts op deze twee laatstgenoemde stukjes kunnen gegrond zijn, vragen wij ons af, of de hierboven afgedrukte scheldpartij nu wel werkelijk goed gefundeerd is. Ons wordt aangewreven dat het werk van de coöperatieve zuivelorganisatie en van de F.N.Z. „vrijwel steeds" van onze zijde bestrijding ondervindt! Dit is de kern van het betoog. En wie het bovenstaande aandachtig nagaat ziet, dat die kern zeer *voos* is. De ruggengraat ontbreekt aan het betoog van de Heer G.

Hiermee konden wij eigenlijk van deze zaak afstappen.

Maar wij moeten toch nog op een andere zijde der kwestie wijzen. De Heer G. beweert:

wij lijden aan zucht tot afkeuren en hekelen; het orgaan van de F.N.Z. is onze voornaamste kopie-bron; hij vraagt zich af waarover wij zouden schrijven als hij ons geen stof leverde; onze kritiek heeft ten doel de coöperatieve zuivelbereiding te bestrijden en de particuliere te verdedigen; wij zoeken onze kracht in het afbreken van de tegenstander; wij zijn kooplui, die de waar van onze concurrenten afbreken en behoren tot de minsten in onze soort; wij voeren niet veel in onze marsch (dit woord moet niet met sch geschreven worden, Heer G.!); wij beschikken niet over opbouwende elementen; enz. enz. enz.

Dit is alles heel fijn gezegd. Het is ook buitengewoon overtuigend. En voor ons is het zeer beschamend. En toch gevoelen wij een grote dankbaarheid ten aanzien van de Heer G. Want wij denken aan de zo juiste Nederlandse spreekwijze: Mijn beste vriend is hij die mij mijn feilen toont!

Men ziet het dus: in grote bescheidenheid nemen wij de lessen van onzen vriend G. ter harte. Wel hebben wij ons een ogenblik afgevraagd - een mens is licht geneigd tot hoogmoed of die bescheidenheid niet misplaatst is, omdat vriend G. geen enkel argument gebruikt. Maar gelukkig zijn wij van die dwaling onze weegs onmiddellijk teruggekeerd, en ook hierin heeft vriend G. ons geholpen.

Want in de eerste plaats geeft hij te kennen dat hij zoveel meer in zijn mars voert dan wij. En als dwazen moeten wij toch het oordeel van de wijze aanvaarden.

En in de tweede plaats verzekert vriend G. aan zijn lezers „dat het geen gebrek aan paraatheid of argumenten is" welke hem doet zwijgen tegenover onze „minderwaardige kritiek". Hij is dus wèl paraat en heeft wèl argumenten en dat hij deze verzwijgt moeten wij eerbiedigen als een wijs besluit.

Wij leggen ons dus aan de voeten van vriend G. Wij danken hem voor de leiding die hij ons schonk. En wij danken hem zeer in het bijzonder niet alleen uit eigen naam, maar wij mogen wel zeggen: uit naam van de ganse mensheid, voor het staaltje van bijzonder waardige kritiek dat hij, ons allen ten voorbeeld, heeft geproduceerd na lang zwijgen, na lang wikken en wegen. Wij gevoelen nu zeer sterk de minderwaardigheid van onze geargumenteerde kritiek en beloven vriend G. dat wij er voortaan naar zullen streven om met vermijding van argumenten onze kritiek in zijn stijl op te bouwen.

Wij spreken de wens uit, dat velen met ons zullen volgen. Dan zal eenmaal het ogenblik

komen, dat de ganse wereld opziet naar vriend G. en hem huldigt als de apostel van de frisse, vrije, opbouwende, argumentloze kritiek. Als het voorbeeld van iemand die weet wat hij in zijn mars heeft en het er angstvallig in houdt opdat het niet verminderen, Als de man die paraat is, doch het niet laat blijken. Als de leider, die over tal van argumenten beschikt om zijn goede zaak te verdedigen, maar die deze wijselijk voor zich houdt omdat iedereen zonder meer begrijpt, dat wat hij doet wèl gedaan is!

7e Jaar later, nogmaals aandacht voor Geval-Kampen.

Bron: AZB. 20 sept. 1929 nr. 38.

Ernst of Woorden?

Met de dag wordt het geluid sterker van degenen die het beginsel prediken, dat de staat en de organisaties te waken hebben voor de goede naam der Nederlandse zuivelproducten in het buitenland. Het middel daartoe zien zij in contróle, rijksmerken, uitvoerverboden en wat dies meer zij. En zij gaan zelfs zover, dat zij het voorstellen alsof zonder dergelijke controle, rijksmerken enz., Nederland verloren zou zijn.

En als zij dit niet duidelijk uitspreken, dan leven zij toch in een gedachtensfeer, die deze richting uitgaat.

Wij zijn van andere mening. En dit niet om der wille van een principe, doch uitsluitend ten gevolge van praktische waarneming. Wij zijn van mening, dat slechts de fabrikant, de exporteur, de handelaar - *en uitsluitend* hij - in het algemeen ervoor kan zorgen, dat de Nederlandse producten in de meest ruimen zin des woord in andere landen welkom zijn en welkom blijven. Dit is het voornaamste, het primaire. Staatszorg, wettelijke regeling, organisaties, rijksmerken kunnen daarbij ten opzichte van details behulpzaam zijn, doch zij blijven bijzaak.

Hiermee hebben wij niets gezegd ten nadele van staatszorg, wettelijke regeling, organisaties, enz. Mits met beleid toegepast kunnen zij nuttig werken. Maar zij moeten blijven op de plaats waar zij behoren: d.w.z. de tweede of derde plaats.

Wij komen op dit onderwerp spoedig uitvoerig terug. Voor vandaag laten wij in het midden, hoe groot precies de waarde is van dergelijke meer algemene maatregelen.

Want dit is voor hetgeen wij hieronder gaan zeggen van geen belang. En Zulks om de eenvoudige reden, dat - hoe men ook mag denken over de grootte der betekenis van bedoelde maatregelen - toch allen het wel met ons eens zullen zijn, dat als er eenmaal maatregelen zijn, zij ook moeten worden toegepast.

In het bijzonder in een tijd als deze, nu men van allerlei kanten aandringt op of werkt aan uitbreiding van maatregelen als hierboven bedoeld werden, leek het ons nodig, dit eenvoudige beginsel nog eens duidelijk te onderstrepen!

Maar waarom - zal men zeggen - zozeer de nadruk gelegd op een zo voor de hand liggend beginsel, waarover toch verschil van inzicht niet bestaan kan? Wij begrijpen deze verwondering; want ook wij zijn verwonderd.

Het is toch in de laatste tijd gebleken, dat een dergelijk meningsverschil wèl bestaat. Het is duidelijk geworden dat er invloeden bestaan, die maatregelen, voorschriften, enz. wèl nodig vinden, doch die het met de uitvoering daarvan niet al te ernstig nemen.

In ons nummer van 14 september 1928 hebben wij uitvoerig stilgestaan bij de kort daarvoor aan het licht gekomen knoeierijen die gepleegd waren door de Coöperatieve Zuivelfabriek De IJssel te Kampen. Deze fabriek bleek gedurende enige jaren kokosvet in haar bedrijf te hebben verwerkt. Hiermee was geconstateerd, dat een gedurende jaren voortgezette overtreding had plaats gehad van de Boterwet en van de voorschriften betreffende de botercontróle

onder Rijkstoezicht. Verantwoordelijk voor deze overtreding waren de Bestuursleden en de directeur van de fabriek.

Hier had men dus voorschriften en maatregelen en hier had men een buitengewoon ernstige overtreding daarvan. Hier had men dus een geval waaruit zou blijken of het degenen, die met de uitvoering van de wet en van de maatregelen belast zijn en degenen, die daarop invloed uitoefenen kunnen, ernst was met de uitvoering van hun taak.

Wij hebben er destijds op gewezen, dat de Nederlandse naam in het buitenland, zowel als het rechtsgevoel en de preventieve waarde der maatregelen hier twee dingen eisten: een zo streng mogelijk optreden en volledige publiciteit.

De aanvankelijke behandeling van deze zaak door de bevoegde instanties heeft ons destijds zeer weinig bevredigd. Alles wees erop, dat men de zaak liefst zoveel mogelijk doodzweeg.

In ons nummer van 12 oktober 1928 hebben wij daarop nog eens de aandacht gevestigd. Wij schreven toen naar aanleiding van een mededeling van de secretaris van de Geldersch-Overijsselschen Zuivelbond:

„Wij moeten bij deze mededeling een kanttekening plaatsen. Daarbij stellen wij voorop, dat het ons verheugt, nu eindelijk eens iets definitiefs te horen omtrent maatregelen, welke in verband met deze hoogst belangrijke zaak genomen zijn.

Maar daarmede is dan ook alles gezegd, wat wij in waarderende zin hier kunnen tot uiting brengen. Want het bovenstaande stukje doet niets af aan het feit, dat tot nu toe het Kamper geval eigenlijk door allen, die er invloed op konden en moesten uitoefenen, althans in één - en wellicht het meest belangrijke - opzicht op een onvergeeflijk slappe wijze is behandeld.

Wij hebben er reeds eerder op gewezen, dat hier optreden met uiterste gestrengheid dringende eis was en dat het algemeen belang hier alleen door de grootst mogelijke openbaarheid gediend kon worden. „Het is nu reeds twee maanden geleden dat het bedrog aan het licht kwam. En wat is er tot nu toe gebleken van de kordaatheid waarmede Nederland dergelijke knoeierijen behandelt? Wat is er gedaan door de leden van De IJssel, door het Bestuur, door de Commissarissen, door de Geldersch-Overijsselschen Zuivelbond, waarvan de knoeifabriek lid was en wellicht nog is, door het Botercontrôlestation waarbij zij was aangesloten, door de Rijkszuivelinspectie?

Wij weten het niet. Wij hebben nu na twee maanden alleen de mededeling, dat de directeur van de fabriek tegen 1 januari ontslagen is.

Wij zijn gaarne bereid aan te nemen, dat intern door verschillende instanties maatregelen getroffen zijn. Maar die missen dan toch voorlopig voor een groot deel hun doel, doordat niemand weet, waarin die maatregelen bestaan. Als men dan ook vanuit landen die Nederlandse gecondenseerde melk importeren ons de vraag stelt, hoe het nu zit met die knoeierij met de Nederlandse melk, dan moeten wij antwoorden: wij weten dat de knoeierij twee maanden geleden aan het licht gekomen is, maar of er iets tegen gedaan is en wat, weten wij niet.

Deze zaak blijft een uiterst onbevredigend verloop hebben; het ware te wensen, dat men spoedig wakker werd."

Zo stond het twee maanden nadat de knoeierijen aan het licht waren gekomen. En hoe staat het op het ogenblik, nu meer dan een jaar verstreken is sedert de overtreder op heterdaad betrap werd?

Wij zullen het u vertellen. De vroegere directeur van de fabriek is - vermoedelijk op aanklacht van een of meer der afnemers die door de Coöperatieve Vereniging „De IJssel" gedurende enige jaren bedrogen zijn - vervolgd wegens oplichting en veroordeeld tot een boete van f 3000. De processen-verbaal die wegens overtreding van de Boterwet tegen bestuursleden en directeur waren opgemaakt, zijn terzijde gelegd. De fabriek is enigen tijd gespeend geweest van het gebruik van de Rijksbotermerken, doch heeft ook dit voorrecht, naar men zegt, reeds

weer teruggekregen.

Zie daar met enkele woorden gezegd, hoe de bevoegde instanties de Boterwet en de maatregelen met betrekking tot de Rijksbotermerken toepassen op een bedrijf, dat een der meest ernstige overtredingen gepleegd heeft. Men kan het nog korter uitdrukken: men heeft het zaakje in de doofpot gestopt!

Daar staat Nederland nu met zijn maatregelen, met zijn contróle, met zijn Rijksmerken, met zijn landbouwwet, met zijn in voorbereiding zijnde melkproductencontróle, met de aandrang van verschillende zijden om steeds meer maatregelen, steeds meer toezicht. In het geval De IJssel bestonden wetten, Rijksmerken enz. en men deed er niets mee!

Verwondert het U lezer, dat wij hierboven plaatsten: Ernst of woorden?

Blink, AZB